

Det står ett Landskap där borta

Leicy Olsborn Björby

Stockholm 2009

Inledning

När jag påbörjade detta projekt i juni tvåtusennio visste jag väldigt tidigt att gestaltningen skulle vara ord. Denna vilja och detta intresse för mening och meningar hade börjat växa något år tidigare.

Text och ord har en otroligt stark inverkan på våra sinnen, eller *kan* ha rättar jag mig, om det används på rätt sätt, i rätt sammanhang och med rätt utformning.^{1 2}

Jag vill med detta projekt undersöka om ord och text, i sin ensamhet, räcker för att skapa en upplevelse och en känsla på samma genomgående sätt som en bildlig gestaltning. Hur och på vilket sätt måste *jag* skriva för att nå ut och beröra, för att kommunicera med andra ord.

¹ Denna text skriver jag i Baskerville stil med storlek tolv. Det ena för att den känns anständig och det andra var redan bestämt. Fotnötterna används till tankar och längre funderingar som flutit fram under projektets gång. Detta har jag valt för att göra det möjligt för dig att välja eller välja bort. Formatet A5 valdes för att ge innehållet rätt utrymme och möjliggöra mitt skrivande, i format A4 kom jag inte någon vart med texten under flera veckor tid. Texten är indelad i olika stycken som delats upp genom rubriker, där första och sista delen representerar inledning, respektive konklusion.

² För sjunde gången trycker jag på repeat, låt nummer sex, *Another world*. Den sätter *mig* i rätt stämning, rätt temperatur, rätt tillstånd.

Vad får plats innanför en bokstav?
Jag skriver isär och skrynkclar ihop.

Jag jämför ofta ett landskap, en plats, en miljö med andra landskap, platser och miljöer eller med texter, bilder och filmer av andra landskap, platser och miljöer. - Det här ser precis ut som... - Det här känns som... - Så här såg det precis ut i... - Så här skulle det se ut om...³

Våra landskap, som vi bär med oss

Jag börjar om, det var inte riktigt dit jag ville nu. Jag funderar över landskap. Ser ett landskap alltid likadant ut för alla? Är känslan oberoende människa? Ett landskap i Peking i november kan kännas på samma sätt som en upplevelse i Reykjavik inuti en annan månad. En vindfläkt i Perth tvåtusenett kan återkalla samma känsla, samma rysning som den gjorde i Göteborg tjugo år tidigare.

³ Igår visste jag precis vad som skulle stå här. Alldeles nyss försvann allt jag hitills hade skrivit och nu jag lämnar ett mellanrum för besvikelse. Det som står här nu fanns inte igår och det som fanns igår finns inte heller nu. På en kort, kort stund försvann

Om innehållet är detsamma borde då inte upplevelsen också vara densamma? Eller ser vi landskapet genom våra minnen och erfarenheter? Genom kulturella och personliga linser?⁴

För att undersöka detta har jag valt två landskap, platser, miljöer som utgångspunkt.⁵

⁴ I samma stund jag skriver detta strålar solen in genom fönstret och avbryter mina funderingar. Ljuset, jag slås av ljuset och fastnar en stund framöver. Jag läser Katja Grillners bok *Ramble, linger and gaze* och funderar över representation och beskrivande, berörande text. ⁵ Detta på grund av landskapsmåleriets egenhet och dess självklara status och inverkan genom konsthistorien. Med inspiration från Kenneth Clark, *Landscape into art*, 1949 och Nils Büttner, *Landscape painting. A History*, 2006.

Landskapsmålningar och landskapsmotiv skapar en annan sorts dimension av konstens tvådimensionella upplevelse. Ett återgivet landskap tar oss sinnessmässigt med till olika platser, fiktiva eller verkliga, genom relativt enkla medel. En parantes måste läggas till här för att inte förringa något eller någon i denna genre. Det räcker ibland med några streck i rätt höjd eller två färger med rätt relation. Bra exempel; Paul Bril, Jan Van Goyen, Caspar David Friedrich såklart, Turner, Paul Nash, Mondrian, Per Kirkeby bland många många andra. I denna fotnot vill jag även nämna Mats Leiderstam och hans konstnärliga forskningsprojekt *See and Seen*, 2001-2007. Men inte, understycket med blyerts i mina anteckningar, med självklar anledning. Ordet landskap innebär och innehåller även mycket i sig självt. Träd, vatten, sol, sand, sten, kor, blommor, gräs, staket och så vidare.

Landskapen som jag valt är två naturliga landskap. De innehåller ungefär samma flora och vegetation och används på liknande sätt.⁶

Dessa två platser har jag, på olika sätt, undersökt, upplevt och känt. För att kunna ändra och styra mina intryck har jag reglerat skrivandet och mitt förhållningssätt till landskapet genom olika rubriker.⁷ Tanken med detta är att jag vill undersöka hur dessa faktorer påverkar mitt sätt att se på och mitt sätt att uppleva landskapet,⁸ men jag återkommer till detta senare.

⁹Jag har valt att bara ta in de två platserna vid ett enda tillfälle. Om jag återvände skulle landskapet och mina sinnen vara förändrade och förberedda. Detta vill jag inte.

⁶ Skillnader som, efter senare granskning, kan ha haft en inverkan på mina intryck är; månad, geografi, val av plats och väg dit, mänsklig omgivning, villkor och tid. Om detta är relevant eller ej återstår att se, ett frågetecken tillkommer definitivt. ⁷ Detta är ett första försök till att kontrollera det jag skriver och på vilket sätt jag skriver det. ⁸ Här undrar jag nu om jag inte redan då insåg något som jag inte riktigt förstod vid just den tidpunkten.⁹ Jag har även märkt, skall jag tillägga, att när fokus har legat på textformen och stilen och inte på innehållet, har mina andra sinnen tagit över. Omedvetet har detta övertag styrt texten och format innehållet. Men som sagt jag återkommer.

Ett påståande gjort av mig i juni månad
tvåtusennio:

Upplevelsen och känslan av t.ex. en bild, ett foto, en film etc.
är mer direkt och kräver inte samma medvetna handling att
ta in i, i jämförelse med text. Verket i sig är inte lika beroende
av syfte, innebörd och meningen utan kan uppskattas enbart
på grund av sin estetiska och tilltalande färgton eller stil etc.¹⁰

För att testa mina åsikter skall jag i detta arbete, i
min gestaltning och i min text, enbart hålla mig till
bokstäver, text och olika skiljetecken. Jag kommer
medvetet att inte arbeta med bild överhuvudtaget.
Jag vill undersöka ordens och ordets innehåll och
mening och på vilket sätt *jag* måste skriva för att nå
ut och beröra. Alla frestande lockelser till bildliga
lösningar har medvetet valts bort.^{11 12}

¹⁰ Jag inser att detta även kan ha en motsatt effekt då man vid
ett första ögonblick beundrar ett verk, sen i nästa läser det
tillhörande statementet som resulterar i att man totalt
förkastar eller banaliserar både konstnären och verket. Jag
talar från egna erfarenheter.

I denna fotnot vill jag även nämna Matts Leiderstam och hans
konstnärliga forskarprojekt *See and Seen*, 2001-2007. Men inte,
understycket med blyerts i mina anteckningar, med självklar
anledning. ¹¹ Kalligrafi, skönskrivnings- konst och andra
typografiska metoder. Ett exempel:

H O R I S O N N T
m_oln **m^ol_n** **m_oln**
konTU_{rema} av det *långt* där BORTA **avlå^{gs}na** **LANDskapet**
vatten sANDDyna sa^{nds}yna **vatten** **vatten**

¹² Samtidigt och parallellt med detta funderar jag över att i
senare skede föra min gestaltande text vidare till ett annat

Detta på grund av en vilja och en strävan att gå ifrån det invanda. Bort ifrån inarbetade lösningar och metoder¹³och hitta nya sätt att kommunicera på. Jag vill uppleva *ordet* på ett nytt sätt, i ett nytt sammanhang och lära mig styra det.¹⁴

Med detta menar jag inte att gå mot samma lösningar som till exempel Robert Barry's *Five* från 1978, John Baldessari's *What is painting* från 1958 eller Mary Kelly's *Love songs: Multi-Story House* från 2007.¹⁵ Gestaltningen skall inte vara konceptuell i den meningen, utan det handlar mer om ett naket gestaltande i ord.¹⁶

formspråk, en annan skrift; blindskrift. Intresset för just blindskrift har smugit sig fram genom processen på grund av dess totala grafiska uttryck, tror jag. För mig som inte kan tyda dessa tecken på det sättet de är menade att tydas, läser dem genom ett bildspråk, som en bild. Jag delar in punkterna i områden och grupper, och i mitt inre skapar jag mönster och former som inte medvetet är planerade eller menade från början. Kan detta *andra språk* skapa och forma en upplevelse av vad jag söker? En otrolig nyfikenhet har börjat växa och jag hoppas att jag skall kunna fullfölja detta spår i projektet.¹³ val av färg, teknik, komposition etc.¹⁴ För att nämna några.¹⁵ Det känns viktigt för mig att syftet och meningen med detta projekt är så tydlig som möjligt. Jag vill att du skall veta vad det är jag *inte* vill göra, åt vilket håll jag *inte* vill gå, så att du ser det ifrån det perspektivet jag ser det ifrån.¹⁴ Jag läser i Michel Foucaults *This is Not a Pipe* från 2008 sida fem och inspireras.

Jag vill berätta ett landskap för dig på ett rent och levande sätt med färglösa bokstäver¹⁷ ¹⁸ upphöjda ur papperets släta yta och bilda mellanrum i ditt medvetande.¹⁹

¹⁷ Detta för att minimera min påverkan genom mina val, för din upplevelse. Väljer jag svarta bokstäver kommer detta påverka ditt läsande och så vidare. Bara genom mitt val av font i denna text, vet jag att jag påverkat ditt fria sinne. Medvetet eller omedvetet.

¹⁸ Samtidigt och parallellt med detta funderar jag över att i senare skede föra min gestaltande text vidare till ett annat formspråk, en annan skrift; blindskrift. Intresset för just blindskrift har smugit sig fram genom processen på grund av dess totala grafiska uttryck, tror jag. För mig som inte kan tyda dessa tecken på det sättet de är menade att tydas, läser dem genom ett bildspråk, som en bild. Jag delar in punkterna i områden och grupper, och i mitt inre skapar jag mönster och former som inte medvetet är planerade eller menade från början. Kan detta *andra språk* skapa och forma en upplevelse av vad jag söker? En otrolig nyfikenhet har börjat växa och jag hoppas att jag skall kunna fullfölja detta spår i projektet.

¹⁹ I Jonathan Crary's bok *Techniques of the observer*, till exempel, har han på första sidan låtit trycka orden: *too my father*. (Crary1992:1) Denna korta mening förändrade min inställning, min attityd till hans text. Redan innan jag hade börjat läsa hade min kropp, och mitt sinne ställt in sig.

Det står ett landskap där borta.
Jag skriver på båda sidorna av pappret
men du får bara läsa ett.

Jag står framför havet.

Där är det.

Där är havet.

Jag tittar på det.

Havet. Jaha.

Det är som på Louvren.

Palm, 1964:

I denna dikt beskriver Göran Palm ett landskap på ett fantastiskt uttryckslöst och opersonligt sätt, men den lämnar ändå en stark bild och en stark känsla av ett specifikt landskap i mitt sinne.²⁰ Som motsatt till denna dikt läste jag en väldigt beskrivande och känslomässig text i Jacques-Yves Cousteau's *Hajen* 1970:51, men denna lämnade mig utan intryck alls. Varför inte?

Den 11 september 2009, på väg i en tunnelbana, någonstans emellan T-centralen och Telefonplan

²⁰ Jag trodde i början av detta projekt att svaret till min gestaltning var objektivitet. Genom att hålla texten och beskrivningen av mitt landskap så objektiv som möjligt skulle jag tala och nå ut till fler människor. Några dagar senare och i samband med denna dikt insåg jag att detta var fel väg för mig.

kom jag till insikt och började förstå. Jag hade försökt att skapa något utifrån ramar och mål som i förhållande till mitt projekt var helt orelevanta. Det handlar inte om hur man skriver texten utan på vilket sätt.²¹ ²² Detta blev ett ögonblick som kom att förändra riktningen för hela mitt projekt. Jag återkommer till detta senare.

Det är kväll och jag sitter vid köksbordet och arbetar med texten. Texten som skall berätta, gestalta, översätta och förmedla det jag kände och såg under två korta stunder i mitt liv.

översätta landskap

Jag tittar upp från mina anteckningar och ser ut på landskapet utanför min altandörr. Solen är på väg ned och landskapet är svart. Tittar tillbaka ned på mitt beskrivna landskap på pappret, flyttar blicken till landskapet på vykortet som står där under lampan. From Portugal with love.

Verklighet – skildring - gestaltning

Sant – falskt - troligt

Ibland – alltid - nästan

En av platserna är ett landskap som jag sen tidigare känner och har många minnen ifrån. Här har jag skrattat och gråtit, bråkat och solat. I detta landskap, på denna plats har jag gift mig och burit mitt första barn. Här har jag funderat, reflekterat och kommit till insikt.²³

²¹ är du med? ²²Efter denna insikt kom en lång period av tristess och leda. ²³ Paus.

Den andra platsen är en okänd plats och ett okänt landskap som jag aldrig förr upplevt. Från denna plats har jag inga minnen och inga tidigare upplevda känslor att påverkas av.

Här har jag aldrig varit.²⁴

De intryck och reflektioner som jag kände och de upplevelser jag hade i landskapet beskriver jag sedan med ord på ett papper genom en penna, direkt och utan medveten hjärnverksamhet.

Jag kommer till insikt och upplever olika skillnader tydligt. *Hur* jag betraktar landskapet, på vilket sätt och under vilka omständigheter, påverkar på vilket sätt jag är mottaglig för min omgivning.^{25 26}

²⁴ Min väg till det andra landskapet och mitt sätt att finna plats nummer två förändrade mina intryck och uttryck tydligt. Detta ser jag nu i efterhand. I stället för att, med invanda steg, ta sig ned till platsen där jag planerat att sitta och *ta in*, följde jag nu de blå fält som min GPS visade mig.

²⁵ Betraktar jag landskapet genom ett fönster, genom en dörr? Är dörren eller fönstret öppet eller stängt, är det natt eller dag, sommar eller vinter? Sitter jag i bilen, är jag på semester, joggar jag i skogen, promenerar jag med en vän, lyssnar jag på musik, är det varmt eller kallt? Är jag upprörd, ledsen, arg, är jag stressad och så vidare. En upplevelse av ett *gestaltat* landskap skiljer sig även beroende på i vilket medium det är gestaltat i. Exempelvis foto, målning, film, svart/vit, färg, skalan, pappret, duk, projektion, installation, i vilken stil, vilken –ism, genom text i en bok, dikt, roman, essä etc.

²⁶ När jag i detta projekt ska förflytta mina upplevelser till text istället för bild, inser jag att även *ordens* avsikt och förutsättning har betydelse. Om jag läser ordet *träd*, till exempel, funderar jag nog inte medvetet över vilket träd ordet

Den andra upplevelsen är upplevelsen.
Wittgenstein 1958:9
En plats är aldrig samma plats igen.

I min undersökning har jag, som tidigare nämnts, arbetat utifrån en vad jag kallar delgestaltning. En samling upplevelsetexter där jag styrtt mitt skrivande genom vissa regler. Jag har utgått ifrån sju olika förhållningssätt och styrtt min text och mina upplevelser av landskapet utifrån dem.²⁷ Landskapet är detsamma men förhållningssättet ändrar sig, och med det förändrar sig landskapet. I Owain Jones bok *Tree cultures: the place of trees and trees in their place* från 2002 läser jag och skriver av:

Landscape is where the past and the future are copresent with the present-through processes of memory and imagination.

menar. Ordet är *universalt* i sig självt. Med undantag för språk och eventuella dialekter. För mig betyder kanske ordet *björk*, idag, imorgon någonting annat. En människa, uppvuxen någon annanstans, i en annan miljö, en annan kultur, läser med all sannolikhet in ett annat träd. I en bildlig gestaltning är detta *universala* mycket svårare att uppnå. Att gestalta en gran i en öken skulle uppfattas och läsas med många efterfrågor, det skulle bli ett statement och *trädet* skulle ta plats och formuleras på ett mer medvetet sätt.

²⁷ Dessa texter, som blivit mer som poem än vad jag egentligen ville, känns väldigt viktiga för projektet. De känns mer och mer som *den ordliga delen* av gestaltningen, där den andra delen, den riktiga gestaltningen, faktiskt börjar kännas mer som en bild.

Past, present and future are continuously reprocessed while the materiality of landscape is worked by, and marks this process. Jones 2002: 82-83. *Landscapes and places are so co-scripted by memory but in very personal, complex, often lost ways, and this remains their inevitably mystery.* Jones, www.uec.ac.uk/conferences/understandinglandscape²⁸

²⁸ Jag lämnar plats för att jag känner att det behövs.

A caricature of a landscape The sky has no surface.

Caricature... a method of making portraits which aims at the greatest likeness of the whole physiognomy while all the component parts are changed. Gombrich 1972:1

Efter en diskussion hemma i köket rörande mitt projekt, den 31 oktober, inser jag att det är dags att påbörja själva gestaltningen.²⁹

Dagen före gårdagens dag skulle jag, i all hast, *bara* sätta ihop gestaltningen. Jag inser också nu det idiotiskt orimliga i denna tanke men just då kändes detta, helt otvivelaktigt, genomförbart.

²⁹ En god vän till mig invänder sig emot mina påståenden angående bildliga gestaltningar om att *de* påverkar oss mer direkt och är mer genomslående i sina egenskaper. Hon hänvisar till Einar Hylanders tavla "*I himlen finns en syrénerså med vita trädgårdsmöbler...*" från 1978. Denna tavla hängde på väggen i hennes föräldrahem och det ända hon minns från tavlan var orden och den bild, som de tillsammans, skapade i hennes huvud. Jag hade inte sett denna tavla och hon kunde inte heller erinra sig om det fanns en tillhörande bild eller inte. – Det enda jag kommer ihåg är orden och bokstäverna och de bilder som jag kände när jag läste dem. Efter att jag hittat tavlan, illustrerad i en bok i bokhyllan, insåg jag att känslan av *gestaltningen* och *gestaltningen i sig*, vare sig den är i ord eller bild, nog inte är så enkel och elementär som jag tidigare förutspått. Detta måste omgående undersökas noggrannare.

Jag trodde att jag hade så pass mycket material, så mycket text- och känslomässig undersökning, så att jag bara skulle kunna collagea ihop dem. Efter ett antal utkast insåg jag att, trots påfallande resultat differenser,³⁰ min gestaltning varken förmedlade eller gav en bild och en känsla av ett landskap. Även fast texten mycket tydligt innehöll både objektiva och subjektiva upplevelser av landskap så hände ingenting. Jag insåg till min förtjusning och förskräckelse att denna form, detta språk, inte fungerade för att berätta, ge och förmedla det jag vill. I en anteckning från en diskussion angående detta skriver jag av:

Den kärleksfulla kritikern:

– *Jag som läsare behöver någonting mer att stå på, att utgå ifrån. En ram, ett någonting mer konkret som berättar för mig hur och på vilket sätt jag förväntas att läsa detta.*

Jag:

– *Men jag vill inte beskriva landskapet som en tavla och leda läsaren/betraktaren. Jag vill beskriva landskapet som en upplevelse, min upplevelse.*

Den kärleksfulla kritikern:

– *Men det blir för svårt. Du måste ge och skapa ramar för att möjliggöra för läsaren/betraktaren att gå utanför dem.*

³⁰ Mina bokstäver var svarta och platta, medans den planerade gestaltningens bokstäver skall vara färglösa och i relief.

Texten som den är nu ger mig inget landskap, bara tysta, osammanhängande meningar.

Jag:

*- Jag skulle bara vilja trycka ett papper där det bara står
Det gick inte, utan färg, i relief. Jag kan inte vara intim och
personlig i storlek sjuttiotvå.³¹*

Den kärleksfulla kritikern:

- Gör det.³²

Någonstans på vägen har någonting glömts bort. Jag går tillbaka till mina tidiga anteckningar och texter av projektet för att se om jag missat något. Det har jag. I en processtext från augusti läser jag och skriver av:

För att lyckas med detta projekt måste jag bli ett med bildliga uttryck, även kallad metaforer. Känna och klämma, kyssa och älska. Vi måste bli ett par, hon och jag, i alla fall temporärt. Se där vi har redan börjat.³³

³¹ Detta projekt börjar handla mer och mer om mig. Det var inte meningen och jag vet inte om jag tycker om det. Eller jag *vet* att jag inte tycker om det. ³² Ett misslyckande känns för lätt. Efter detta bakslag följer en sömlös och orolig natt. Vad är det jag gör fel? Hur kan det inte fungera? Vart gick det fel? Jag har tappat kunskap.

³³ I ungefär samma stund jag hittar detta stycke infaller en sorts annan insikt med gestaltungsproblemet. En djupare och mer *klart* tillvägagångssätt börjar forma sig. I ett meddelande precis samma morgon skriver jag: *Jag har kommit på det!*

Jag har i mina gestaltningsförsök, ser jag nu, försökt berätta och gestalta ett landskap genom ord som berättar och gestaltar färger och kompositioner av landskapet. Även fast ordet blå är *större* än färgen så hamnar uttrycket i en ungefär samma form.³⁴ För att kunna utnyttja och använda ordet och språket, texten och meningen till fulla måste jag ordna dem i annan form, hitta en annan skepnad.

Metaforer.

Genom metaforer kan jag beskriva exempelvis, vattnet som en kropp insvept i sammet eller som *glänsande tungor* Torsson 1995:34.

I måleri, till exempel, skulle detta sätt att gestalta marschera under surrealismens fana.

Själva meningen, själva essensen med landskapet, skulle mycket lätt försvinna och förtas av

En sömnlös natt = ett svar. METAFORER. Det är svaret. I vilket annat medium eller uttryckssätt än text och ord kan en metafor säga mer än tusen tavlor och annan bildlig skit. Jag vill dock understryka att jag inte ämnar jämföra de två mot varandra. Jag söker endast efter ett nytt uttryckssätt. Cykeln står vid mojen och nyckeln ligger under sadeln. Love ya puss. ³⁴ I ett tidigt skede i mitt projekt formulerade jag att bild och text är två olika sätt att kommunicera. Vad jag ville var att undersöka om ordet i sin ensamhet räcker för att skapa en upplevelse, en känsla på samma genomgående sätt som en bildlig gestaltning. Varför skriva ordet *blå* när jag, med närliggande resultat, kan måla det? Varför skriva ordet *snäckskal*, när en gestaltning av ett snäckskal berättar ungefär samma sak, fast på ett annat sätt?

upplevelsen och fascinationen av tavlans eller fotots symbolistiska manér.

Om jag istället intar karikatyrtecknarens förhållande till sitt offer och överför det till mitt landskap och min text, kommer jag närmare det jag söker. Ett nytt bildligt språk.³⁵ Metaforerna får bli landskapets karakteristiska drag som jag ändrar och överdriver. Men inte med syfte att förlöjliga utan med syfte att fördjupa och förändra.³⁶

³⁵ Jag har nu testat blindskriften i tryck och inser att den inte behövs. Uttrycken blir övertydligt och knäpper sig själv på näsan. Att bara beskriva med text ger en tillräcklig uppfattning. Intressant.

³⁶ Det känns som, nu i efterhand, att det inte riktigt är förens nu när jag börjat arbeta med gestaltningen och dess problematik som projektet verkligen börjar kännas intressant. Allt sätts i perspektiv och blir på så sätt bättre och tyngre. Jag inser vikten av att arbeta med texten och gestaltningen sida vid sida.

Det blåser inte här och jag saknar det.
Från genomskinligt vitt till betydelsefull
himmelsk zenitblå.

Mitt sätt att skriva på,
Rubrikerna:

Känslor, tankar och intryck

Roman, novellisk

Blommor, träd, örter och växter

Fri vers

Färgevangelium

Metaforer

Texterna som har blivit av detta sätt att arbeta,
detta förhållningssätt, är vad de är. Dom lever
oberoende. Dom är direkta i stunden, oredigerade
och för mig obehagligt nakna.

Härefter följer ett urval av dessa texter, endast ett få
och i mindre storlek för att ta plats men utan att
väcka uppseende.

Roman/novelliskt ett

Jag håller Alma i handen och hon skrattar. Vi är på väg ned till bryggan och hon skrattar.

Det är morgon och året är fortfarande tvåtusennio. På en sten nere vid vattnet har nåt blivit kvar och jag försöker att inte titta. Vattnet blänker och solen påminner oss om sin gränslöshet.

Vi hade tänkt att inte göra så här. Du skulle funnits sen och jag.

Vattnet .

Ibland klockan nio slår mäsarna larm och man kan ana vinden svälla och sanden tyna bort. Jag vill ha det så och det måste jag.

En eftermiddag igår kom åter regnet och vi alla log och tittade.

-Varför inte, sa du och vi andra frös. Vi plockade björnbär och glömde bort att titta ut. Om vi hade gjort det hade vi sett hur vågorna bröts och stenen förläste. Om vi hade sett det hade det varit annorlunda nu hade tänkt sätta frågetecken efter men ångrade mig och ändrade. Det finns de som aldrig gör det.

Vattnet.

Du skrattar och det är vi. Du badar och det är vi. Du fryser och det är vi.

Du myser och det är vi. Du och det är vi.

En stark solstråle avbryter mina tankar och det är dags att förtöja mitt sinne. Håret frigör sig självt och fladdrar som ett segel i den mjuka vinden och jag tänker

Ibland petar vinden till och jag vänder mig om för att se om någon är där, men oflast som sällan blir du synlig bara som en varm pust som lägger sig ned och är.

Färgevangelium ett

*Från genomskinligt vitt till betydelsefull himmelsk zenitblå
kraft*

*små sakta skildringar av skinande känslor slås omkull av yellow rays
nära horisonten gnuggar vitt mot blått igen och skakar ögat suddigt
dovt grått blir till en vit porslinsallriksyta och jag
väntar på en skiftning mellan elfben och Jungfru Maria
sakta, mycket sakta tar sallet över och fukten visar oss en osämja färgad
grön
ordet blått beskriver inte vad känslan blå betyder, i detta landskap, just
och nu*

aluminium, magnesium, ferric Ferro cyanide

*ljus sand bryts till moccasin och guld, Peru, havre, raps och lin allt
blandas, skakas, trampas och sköljs. Från väster blåser vass och
urtvättade oliver in och hackas samman med dynor av brons och salvia.
Här nere sprätter en ton av snäckskal och regnmoln sig upp. Grå, blå,
duvlika slagskuggor breder sig mellan upphöjda solblekta stenar. Jag
stannar till och höjer handen mot solljusets etsande sken, som ett förord till
vintern eller bara det.*

Blå: ängslig, seriös och försiktig

Vit: underbar och hederlig

Fri vers två

*Alla vägar slutar med bokstäver
jag skriver på båda sidorna av pappret men du får bara läsa en
Solen är trött och utbränd och kämpar med att hålla sig vaken
Din tröja är blå men jag går händelserna i förväg
I svart blir detta för hårt men det är det ända rätta vattnet ger mig
riktning och destination men jag hindras av p och r, i och v, a och T
Kommer du nånsin komma
fram till samma sak
Du som jag och sen kommer våren för nära, för ostört på sättet de
andra ser
En blå en vit och en till mig
varför blir jag aldrig utan*

Marken vill mer än den kan

Jag

Kan

*Kvarglömd och borta tre stycken mellanrum och inte alls som du
tårna blir blöta men på ett annat sätt
Jag blir du men på precis samma sätt
Du som jag darrar att gå paus kyler ned
att stanna ingenting ska stå här*

*jag skriver med en ny penna och på alla sätt är detta helt fel
Du kysser mig och jag ser de fem gula löven som ligger under min högra
fot, min högra fot med min gröna sko, mina gröna sko med blommor
gömmar du dig eller vill jag bara inte se dig*

Vattnet öses ut och jag

Men inte som förr

Färgevangelium två

Som ett svar från en gran bortanför kullen singlar kallt och varmt sakta ned. Den mörka primären försvinner och genom tallkronan öppnar sig en klocka av september som värmer och vi bugar oss. Gröna bon sväljer morgondaggens tistelton och öppnar upp för stark saffran och miljoner små små solnedgångar. Ett ljust liggande kattöga smittar av sig och kastas tillbaka mellan rostiga kuggghjul och en rykande pralin.

I kyla och lågfrekventa ljud slingrar sig skuggorna i ton och tal, bruset övergår till silver och fuktig ljust blå. Direkt efter upptäcker det blå ljuset ett rum mellan träden sex meter bort, det fångas upp och blandas till små områden av NCS 4030-R50B. Även fast ljuset känns starkt trycks det ned av stämningen ovanifrån och absorberas.

Grönt: förstående, tolerant och trovärdig

Brun: trygg, konservativ, gedigen

Havet kommer alltid att röra sig
The word is my representation.
Schopenhauer parafras.

I mitt projekt har jag tragglat med vad som är syftet med min betraktelse. Vad det är jag undersöker. Handlar det om bokstäver? Handlar det om landskapet? Handlar det om budskapet eller om känslor?³⁷

Texten - innebörden - innehållet - resultatet - meningen - upplevelsen.

Jag har insett, under arbetets gång, hur otroligt *inte* självklart någonting är förens det står i perspektiv till någonting annat.

I detta projekt har gestaltningen och projekttexten blivit mer och mer beroende av varandra.³⁸ Denna text kommer, med all säkerhet, inte att läsas på samma sätt den skrivs.³⁹

³⁷ Avbryt mig när du vill. ³⁸ Jag funderar över detta och skissar ned olika typografiska vägar för att undvika detta. Som ett försök till att garantera någon sorts upplevelse. Hur kan jag i gestaltningen använda typografin för att förstärka intrycket och uttrycket? Kan användandet av större ord, större text resultera i en tydligare och mer ofrånkomlig upplevelse? Nej, är svaret och jag tillägger detta idag, på söndag.

³⁹ Stämmer detta? Jag har svårt att vara objektiv då texten, för mig, inte längre är vad den är. Jag önskar jag kunde läsa denna text istället för att skriva den.

Min gestaltning kommer inte att tala samma estetiska språk som andra textliga verk jag tidigare nämnt. Jag stryker detta då jag i samma mening inte riktigt håller med mig själv. Jag skulle nu skriva att eftersom min gestaltning inte, i jämförelse med t.ex. Hylanders text i hans konstverk från 1978, har någon *färg* eller ett *mönster* att luta sig emot. Ingen konceptuell kontext som Baldessari's verk. Se tidigare nämnd tavla s. 5. Texten, gestaltningen och dess ut- och intryck måste hitta ett annat sätt att kommunicera. *Jag* måste hitta ett annat sätt.

Men jag skriver inte det för jag tror att jag hittat detta *andra sätt*. Min gestaltning har genom sitt innehåll och sin utformning lyckats slita sig loss från både konceptuella texter och bildliga texter.

Den står fri och talar sitt egna språk.

I sällskap med detta väcks även en annan tanke i min urkramade hjärna. Denna text kommer bara under utsatta omständigheter att kunna upplevas tillsammans med sin tillhörande gestaltning. De två kommer sedan att bli enskilda och fristående.⁴⁰

⁴⁰ Jag har under arbetets senare del även börjat inse att *hur* min gestaltning presenteras för att inte försvinna i sin miljö är oerhört viktigt. Samspelet och förhållandet mellan omgivningen, kontexten och min gestaltande text är i högsta grad relevant. Min gestaltning kommer inte att ta plats på samma självklara sätt som en färgsprakande tavla. I en vit korridor eller i en vit miljö punkt kommer den att tala med en annan dialekt. Återigen inser jag att jag jämför min text med bildliga medium. Varför jag gör detta förstår jag inte!? Faktum kvarstår oberoende: rätt font, rätt färg på väggarna,

Vad blir kvar och vad försvinner? Vad försakas och vad förstärks?

Gestaltningen behöver en plattform, en sinnesgrund för att ge betraktaren ro och stimulera intaget av texten. En kall, vit och steril miljö, som korridorpassagen på Konstfack där gestaltningen är planerad att visas, är inte den rätta kontexten eller det rätta utgångsläget. I den miljön tror jag att verket skulle läsas fel och missuppfattas.

För att förstå och ta in det vi ser, tror jag att vi, omedvetet, jämför och försöker hitta likheter med saker och ting vi tidigare sett och upplevt. Det är därför vi hela tiden söker relationer, mellan människor, mellan länder, platser, kulturer och landskap.⁴¹

Hur du läser denna text tror jag har stor betydelse för din upplevelse av verket. Hur du uttalar orden i ditt huvud, vem du har med dig, vad du åt till lunch etc. har betydelse för hur du upplever det jag nu skriver. Detta kan jag inte påverka. Lika lite som

rätt underlag, rätt stämning. Allt har relevans och måste tänkas igenom.

⁴¹ Jag inser nu att detta projekt har lärt mig att se och uppskatta både landskapsmåleri och mina egna landskap på ett nytt sätt. Allt som tidigare kändes tråkigt och tyst pratar nu oavbrutet med mig. Jag beundrar och lyssnar till tavlor jag tidigare gått förbi, jag fastnar i ett samtal två granar emellan på väg i ett tåg. Saker och ställen jag tidigare sett förbi iakttar jag nu noga och lyssnar med uppmärksamhet.

jag skulle kunna påverka din upplevelse av en färg eller en form om jag valt att gestalta mitt landskap i bild.

Genom användandet av *metaforerna* kan jag arbeta med *ett universalspråk* och *ett eget språk* sida vid sida. Dessa två, *var för sig*, erbjuder olika landskap, olika synsätt, olika perspektiv. Dessa två, *tillsammans*, erbjuder ett annat som i sin tur erbjuder ett tredje och så vidare, beroende på vilka ord du väljer att läsa och i vilken ordning du läser dem. För att lämna det öppet måste gestaltningen vara fri i sin utformning med utrymme för individuella val och modifikationer.

Våra landskap, som vi bär med oss, har färgats och färgas ständigt av våra liv, vår omgivning och våra kulturella arv. Vilket medium du väljer att gestalta dessa landskap i kommer påverka ditt uttryck men inte ditt intryck. Detta inser jag nu.

*The world is my representation.*⁴² Schopenhauer 1966:3

Jag inser att jag inte vill att texten skall ta slut. Att inom allt detta finns inga punkter. Jag lämnar det

⁴² Jag ler generat åt min fantastiskt pretentiösa avslutning och jag står för det!

R eferenser

Auster, Paul 2005. *Orakelnatten*. Stockholm, Mån-pocket.

Burgin, Victor 1996. *In/Different spaces*. California. University of California Press.

Büttner, Nils 2006. *Landscape Painting. A History*. U.S, Abbeville Press Inc.

Cage, John 1966. *Om ingenting*. Stockholm, Albert Bonniers förlag.

Calvino, Italo 1999. *De osynliga städerna*. Danmark, Albert Bonniers förlag.

Clark, Kenneth 2007. *Landscape into art*. Gibb Press.

Cloke, Paul and Owain Jones 2002. *Tree Cultures: The Place of Trees and Trees in Their Place*, Wiltshire, United Kingdom: Berg Publishers,

Crary, Jonathan 1992. *Techniques of the observer: on vision and modernity in the nineteenth century*, MIT Press

Foucault, Michel 2008. *This is Not a Pipe*, Berkley, University of California Press.

Genet, Jean 2006. *Jean Genet Essäer och artiklar*. Lund, Propexus.

Grillner, Katja 2000, *Ramble, linger and gaze. Dialogues from a landscape garden*. Stockholm: KTH Arkitekturskolan. Diss.

Gombrich, E. H. Julian Hochberg and Max Black 1972, *Art, Perception and Reality*, Baltimore, Maryland: The John Hopkins University Press.

Hacker, P.M.S 1993. *Wittgenstein. Meaning and Mind*,

Heller, Steven and Philip B. Meggs 2001. *Texts on Type, Critical writings on Typography*. New York: Allworth Press.

Hermerén, Göran 1988. *The Nature of Aesthetic Qualities*, Lund: Lund University Press.

Klein, Robert 1981. *Form and Meaning*, Princeton, New York.

Krauss, Rosalind E 1993. *The optical unconscious*. Cambridge, Massachusettes: Institute of Technology, MIT Press.

Lomax, Yves 2000. *Writing the image*. New York, St Martins Press.

Palm, Göran 1967. *Själens furir och andra dikter*. Stockholm, Norstedt.

Schopenhauer, Arthur 1966. *The World as Will and Representation*. New York: The Falcon's Wing Press.

Torsson, Björner 1995. *Rummets språk och språkets rum*. Göteborg: Daidos.

Wittgenstein, Ludwig 1999. *Blå boken och bruna boken*. Stockholm, Thales.